

Vrede over Israël

Jaargang 48
Nummer 4
september 2004

**De vreugdebode die vrede
aankondigt** 2

Van de redactie 4

Vanuit Jeruzalem 5

Op werkbezoek in Israël 10

De Noachitische Geboden (2) 14

*Uitzicht op Jeruzalem
vanaf de Olijfberg*

Tweemaandelijks orgaan, uitgegeven door Deputaten
'Kerk en Israël' van de Christelijke Gereformeerde
Kerken in Nederland

De vreugdebode die

Schriftstudie n.a.v. Jesaja 52:7

de woorden
buitelen
over elkaar:
vreugde,
vrede,
het goede,
heil

Waarom zenden we als kerk – nu samen met de Geref. Zendingsbond en het Centrum voor Israëlstudies – een werker naar Israël? En met dat ‘waarom’ bedoel ik: met welk recht, uit welk motief en met welke bedoeling? Het is goed om ons daar telkens weer op te bezinnen en daar rekenschap van af te leggen. Het raakt immers het hart van ons werk.

De diepste grond daartoe ligt in het besef dat we als kerk, als christenen, door God Zelf in een onopgeefbare verbondenheid met Israël zijn gesteld: zijn genade heeft ons geroepen, naderbij gebracht, ons doen delen in wat in de eerste plaats aan Israël geschonken is. We willen graag dat Israël dat ook weet. En dat we elkaar vinden in en ons samen verheugen over Wie de HERE is en wat Hij doet: dat HIJ de God van Israël is en de Koning van de wereld.

De tekst

De tekst is een woord uit het tweede deel van Jesaja. Dat begint in hoofdstuk 40 met de befaamde troostwoorden aan het adres van

Hoe liefelijk zijn op de bergen
de voeten van de vreugdebode
die vrede aankondigt,
die goede boodschap brengt,
die heil verkondigt,
die tot Sion spreekt:
Uw God is Koning!

Sion: dat haar lijdenstijd volbracht is en haar ongerechtigheid geboet. Dat is: genade van herstel, van terugkeer en heil.

Wat hééft Sion die troostvolle boodschap nodig!

Sion – dé plaats die de Here verzoeken heeft om daar Zijn Naam te doen wonen; brandpunt van verzoening, middelpunt van de ontmoeting tussen de Heilige en Zijn volk, uitgangspunt van zegen voor Israël en de volken.

Het is met dat Sion allerrellendigst gesteld: het is – onder de toelating van God – door vijanden veroverd en geplunderd, bedwelmd en machteloos door oordeel en nood, bestoft, verkocht, veracht. Alsof God niet meer bestaat, althans niets meer met haar heeft, niet meer ‘uw God’ is, zeker niet meer de Koning, de Beschikker van en de Leidsman naar vrede en vreugde. Het heeft er alle schijn van dat Hij volkomen buiten gezichtsveld en beleving is geraakt. Alles is zo hopeloos, zo uitzichtloos.

Tóen – in de situatie van de ballingschap. En eigenlijk nog: Jeruzalem, stad van onvrede, uiteengereten en geblakerde bussen; meer angst dan vreugde... Wie zou daar niet bewogen om zijn?

Hoe kan daar nu werkelijk vrede en vreugde komen? Bestaat daar een ‘road-map’, routekaart, voor?

In díe situatie nu laat de Here deze hoopgevende woorden horen.

De bode

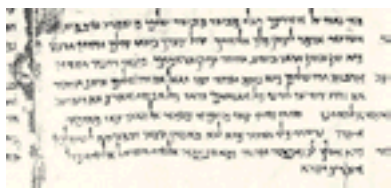
Kijk eens wie daar over de bergen aan komt rennen: een boodschap-

vrede aankondigt

H. Biesma

per met een vreugdevol bericht. En om het goede daarvan aan te duiden, buitelen de woorden over elkaar: vreugde, vrede, het goede, heil. In één woord gezegd: *sjaloom* – heil dat door de gerichten heen breekt en die ongedaan maakt; heil dat herstelt, zó diepgaand en breed dat mens en stad en volk daar voor-goed gelukkig van worden.

Wie is die bode? In eerste instantie de profeet, die hier spreekbuis van God mag zijn. En wie denkt

Jesaja 52:7-12, op een in Qumran gevonden Jesaja-rol

hierbij niet aan dé bode, de Here Jezus – gezonden en gekomen om verlossing aan te kondigen en te bewerken; en dan ook: álle predikers van het evangelie (Rom. 10:15), héél de gemeente, alle gelovigen (Efez. 6:15).

De boodschap

De boodschap is al met verschillende woorden omschreven – zie boven. En die wordt samengevat met de kernachtige woorden:

Koning is uw God.

Uw God – dat is verrassend en ontroerend, en heel bemoedigend. Uw God, Sion: Hij is er tóch, en nóg, ondanks het schijnbare tegendeel, ondanks uw zonden. De God die zich ooit in genade aan u verbond

den heeft; en Die dat verbond niet heeft opgezegd. U, Sion, hebt vaak andere verbonden gezocht; tot schade hebt u dat gemerkt. En pijnlijk hebt u het moeten ervaren: dat er buiten uw God geen heil is, geen *sjaloom*. Maar de barmhartige en getrouwe God heeft zijn volk waarmee Hij ooit begonnen is en waarin Hij zo vaak teleurgesteld is, nooit definitief kunnen en willen prijsgeven. Zijn *genade-gaven* en *roeping met betrekking tot Israël* zijn *onberouwelijk* (Rom. 11:29). Het blijft Hem om Israël gaan – Zijn eerstgeroepene. Uw God!

En wát voor een God: Koning. In dat woord klinkt heel de context van ‘Deutero-Jesaja’ mee. Daarin lezen we hoe de Here Zich openbaart: als Schepper van alles, als Verlosser, als Beheerser en Leider van de geschiedenis. Vergeleken bij Hem zijn alle goden en machten niets. Die moeten hun pretenties opgeven. Ze waren er toen, ze zijn er altijd geweest, heel de geschiedenis door: overmoedige en wrede machten; vanaf Nebukadnezar met zijn grote Babel tot en met Hitler met zijn ‘derde rijk’ (en Auschwitz); en tot op vandaag, in allerlei terreuracties en vormen van antisemitisme. Is er – in de wereld van toen en van nu – iets van het koningschap van God te merken? Tóch, het is vol te houden en vreugdevol te verkondigen tegen alle schijn van het tegendeel in: Kóning is HIJ, de God van Israël. Koning van verlossing, van heil. Dat houdt in: de ondergang van Babel en van

Koning

is

uw

God

De vreugdebode die vrede aankondigt

**Koning van heil,
zoals Hij dat
in Jezus
getoond heeft**

alle andere wereldmachten; én: de verlossing van Israël. Zoals Hij dat in Zijn Zoon Jezus heeft getoond. De Koning-Herder, die vergeldt; en verzoent; de Vorst van de vrede; de Brenger van heil; de Schepper van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Hij redt en leidt en brengt naar zijn eeuwige vrede. Nu nog een verborgen koningschap: in kruisgestalte. Maar eenmaal heerlijk zichtbaar.

Een groots perspectief

Dat valt in deze woorden open: Jesaja hoort de wachters al zingen, hoort de puinhopen al jubelen, ziet hoe ellendigen moed vatten.

Er gaat wat gebeuren: er komt een nieuw Jeruzalem. De fundamenten en contouren daarvan worden in

Jes. 54 beschreven. Opvallend: ná Jes. 53, dat ons vertelt van Hem, de Knecht, door Wie dit voornemen van de Here tot uitvoering zal komen.

En dan geldt niet alleen Israël: *alle einden der aarde zullen zien het heil van onze God (vs. 10)*. In het herstel van Israël mogen de volken delen. Tot in de verste landen zal Gods heil aanschouwd, beleefd en bezongen worden. We leven in de hoop- en moedgevendende verwachting dat 'het koningschap over de wereld is gekomen aan onze Here en aan zijn Gezalfde; en dat Hij als Koning zal heersen tot in alle eeuwigheden (Openb. 11:15).

Dát is ons motief en onze bedoeling met ons werk betreffende eerst Israël en dan ook de volken.

Van de redactie

Excuses

In het vorige nummer stond een artikel over de vereniging van messiasbelijdende Joden *Hadderech*. Dat is geschreven door Joop Akker, de secretaris van de vereniging (te zien op de foto op blz. 9, links).

Onze excuses voor het feit dat de naam van de auteur niet bij het artikel is vermeld.

Steun het Cheider

Met dit nummer wordt een brief van het Cheider meegestuurd. Als Deputaten 'Kerk en Israël' bevelen we de actie voor deze bijzondere joodse school in Amsterdam (Buitenveldert) van harte bij u aan. Het Cheider maakt in financieel opzicht een moeilijke tijd door, en hebben een steun in de rug nodig. Help mee aan de instandhouding van de joodse identiteit in ons land door een stukje praktische solidariteit!

VANUIT JERUZALEM

C.J. Rodenburg

Integreren

Het is hoogzomer nu ik dit schrijf. De temperaturen zijn dagelijks boven de 30° C. Als tijdens het weerbericht wordt gemeld dat het warmer of kouder gaat worden, gaat het om een verschil van één of twee graden! Het contrast met de gure winterdagen van de eerste maanden van het jaar toen we net waren aangekomen is enorm.

In de afgelopen zes maanden is in allerlei opzichten veel gebeurd. We beginnen

inmiddels gewend te raken aan het leven hier. De smaak van het land kunnen we wel waarderen! We genieten enorm van de overvloed aan vruchten zoals perziken, pruimen, druiven, avocado's. Rafaël kun je zelfs uit bed halen voor een stuk watermeloen en onze kleine Susan loopt 's morgens vroeg rechtstreeks naar de keuken en vraagt om 'duiven'! En daarnaast zijn we gevallen voor de pita's, humus (gemalen kikkererwten) en falafel. We worden overigens nog steeds blij van bezoekers die een pak hagelslag of stroopwafels meenemen!

De situatie in het land is gelukkig wat rustiger geworden en daardoor zijn we ook ontspannener dan in de eerste maan-

den. De kinderen bewegen zich makkelijk in dit land en genieten nu van hun lange zomervakantie. Onze taalstudie begint vruchten af te werpen, al moet ik erbij vertellen dat onze Rafaël van vijf ons in sommige opzichten al ver voor is. Qua woordenschat zijn wij verder, maar qua uitspraak is hij ons voor! Met regelmaat corrigeert hij ons... en legt zo onze onvolkomenheden genadeloos bloot.

We zitten dus middenin het proces van integreren – of is dat teveel gezegd? In elk geval beginnen we Israëlische gewoontes over te nemen. Zoals in het verkeer. Als je ergens wilt invoegen (en dat wil je voortdurend, omdat 'rechts' zelden voorrang heeft) schuif je je auto gewoon gevaarlijk dicht tussen anderen en ga je ervan uit dat zij meewerken – en dat doen ze meestal ook.

De omgangsvormen bij het dagelijks verkeer tussen mensen zijn bijna gelijk

aan die op de weg en ik betrap me erop dat ik er steeds minder moeite mee heb. Onlangs zocht ik iemand op in het Universiteitscomplex. Op de aangewezen verdieping liep ik ergens naar binnen. In plaats van te zeggen: 'Neemt u me niet kwalijk; weet u waar ik Iris Avivi

VANUIT JERUZALEM

kan vinden?’ zei ik: ‘Waar is Iris Avivi?’ Zo gaat dat hier en niemand kijkt er vreemd van op. Ik voelde me er achteraf toch wat ongemakkelijk over en nam me voor in elk geval *slichá*, pardon, te blijven zeggen en *toda*, dank u, achteraf.

Wie, wat, waar

Als west-Europeaan ervaar je de korte, directe vragen en antwoorden soms als onbeleefd. ‘We hebben geen tijd voor lange zinnen en overbodige plichtplegingen’, is het weerwoord van Israëlische kant! De meeste zinnen beginnen dan ook met een woord als wie, wat of waar en ik begin te begrijpen dat dat geen uiting van botheid is, maar een andere manier van omgang met elkaar. De positieve keerzijde ervan is dat mensen aanspreekbaar zijn en open zijn voor contact. Als je iets wilt weten vraag je het gewoon. Het is niet moeilijk het verband te zien tussen deze omgangsvormen en de mentaliteit van bouwen aan en vechten voor een eigen land die het leven van de Joden hier (nog steeds) stempelt. In zijn boek *The Seventh Million* schrijft journalist Tom Segev dat dat ook binnen de Joodse gemeenschap regelmatig veel spanningen gaf en geeft. Bij voorbeeld tussen de Zionisten die voor de Tweede Wereldoorlog naar toenmalig Palestina waren gekomen en de overlevenden van de Holocaust uit Duitsland. Deze groep immigranten wilde min of meer haar Duitse levenswijze voortzetten en verafschuwde de gebruikelijke omgangsvormen. De Zionisten van hun kant keken hen erop aan dat ze niet wilden integreren, niet in kibboetsen wilden wonen of op het land wilden werken. Hetzelfde speelt ook tussen Israël’s en Palestijnen. Iemand vertelde me eens dat een onderwijsproject waar Israël’s en Palestijnen aan meededen nauwelijks op gang kwam. Toen werd

gezocht naar de oorzaak, gaven de Palestijnen aan dat ze de Israël’s zo onbeleefd vonden. Bij binnenkomst groetten ze niet of nauwelijks, gesprekken waren rechttoe rechtaan; er was geen ruimte voor een kopje thee met pepermuntblaadjes en een rustig voorgesprek. De Israël’s waren perplex toen ze dit hoorden en konden niet begrijpen dat dat een wereld van verschil zou uitmaken. Het is maar één gebeurtenis, maar ik denk dat het een goede illustratie is van het verschil tussen de werelden waarin beide partijen leven. Het conflict tussen beide wordt uiteraard door heel veel factoren bepaald, maar de verschillende levenshoudingen hebben daar ook invloed op. Wil er sprake zijn van een oplossing, dan zal vooral op dit punt over en weer meer begrip en waardering moeten komen.

De Muur

De kans dat het zover zal komen lijkt met de dag te slinken. Rond Jeruzalem groeit ‘de Muur’ meter voor meter, kilometers-lang. Zigzaggend tussen buurten

en huizen door worden de 8 meter hoge betonnen delen in elkaar geschoven. Een wond is het. Het meest schokkend eraan vind ik wel dat de grijze lijn van de muur op allerlei plaatsen van de stad met het blote oog te zien is. Ik wil niet suggereren dat de muur onrechtmatig is of dat er

geen enkele reden is dat ding te bouwen. De veiligheid van Israël's is voortdurend in het geding en er moest iets ondernomen worden. Maar het is en blijft een verwonding van de stad en het doet pijn te zien hoe mensen van elkaar gescheiden worden en er twee werelden ontstaan: aan deze en aan de andere kant van de scheiding. Ik bid maar dat er mogelijkheden blijven voor mensen aan beide kanten om elkaar te ontmoeten én dat er mensen zijn die dat willen, zodat er een vorm van samenleven kan ontstaan. En dat die afscheiding weer zo snel mogelijk neergehaald kan worden.

Mozaïek

Leven in Jeruzalem heeft toch iets aparts, al kan ik dat gevoel niet goed onder woorden brengen. Iedere keer als ik rondwaal door de buurten van de stad ervaar ik dat de stad is opgebouwd uit een verscheidenheid aan werelden. Oud en nieuw, Joods, islamitisch en christelijk, Oost en West – alles door en naast elkaar. Dat maakt Jeruzalem fascinerend! Elke wandeling door de stad is een ontdekkingsreis. De culturele rijkdom die je tegenkomt geeft Jeruzalem de aantrekkingskracht van een prachtig mozaïek. Er is helaas ook een 'maar', want die boeiende werelden staan zo goed als los van elkaar en er is vrijwel geen contact en uitwisseling. Dat geldt bijvoorbeeld voor de vele kerken en gemeen-

ten die zich hier bevinden.

Gelukkig zijn er wel initiatieven om de onderlinge verstandhouding tussen de kerken te versterken. Een van de verenigingen die zich daarvoor inzet is de *Ecumenical Theological Research Fraternity* of kortweg de *Fraternity*. Afgelopen juni ging ik met deze groep op excursie naar Askelon en het werd een waardevolle dag. Evangelische broeders en zusters waren erbij, maar ook mannen (!) in vol ornaat van enkele oosters orthodoxe kerken. Temidden van ons bezoek aan de archeologische opgravingen en tafels vol potscherven nam ik tot mijn verbazing een complete gedaanteverwisseling waar

Archeologische vonsten

van een priester in opleiding van de Armeense kerk. De jongeman had aanvankelijk nog een lang zwart gewaad met wit boordje aan. Toen het warmer werd bleek hij daaronder een broek en T-shirt te dragen en toen de zon haar hoogste stand bereikte wisselde hij dat in voor een zwembroek en nam een duik in de Middellandse Zee! Hij bleek een gewoon mens, al was zijn verhaal dan ook bijzonder. Hij leefde, zo vertelde hij me, al sinds zijn 12^e in Jeruzalem en had vrijwel geen contact met zijn familie. Met weemoed sprak hij van Armenië, zijn land. Toen ik dat hoorde dacht ik aanvankelijk alleen maar 'wat afschuwelijk!' Maar tijdens ons gesprek werd me duidelijk dat hij hier ook zelf voor heeft gekozen en het zijn toewijding aan de kerk en zijn geloof in God illustreert. Voor zo'n keuze kan ik

VANUIT JERUZALEM

alleen maar bewondering hebben. Zulke ontmoetingen maakten de excursie bijzonder. Opeens kwam een verscheidenheid aan gezichten, verhalen en tradities bij elkaar en zag ik toch zoiets als een mozaïek voor me, met mensen als de stenen die kleur geven.

Dialogoog

Een van de redenen dat we hier in Jeruzalem zijn gaan wonen is om de ontmoeting met een zo groot mogelijk aantal mensen en groepen te zoeken. We merken dat dat niet eenvoudig is! Veel mensen maken lange werkweken en hebben een intensief familieleven. Daar komt nog bij dat Jeruzalem veel voorbijgangers voor kortere of langere duur herbergt, van toeristen tot studenten tot vrijwilligers. Ook al zullen we hier een aantal jaren wonen, voor veel Israëli's horen wij bij die groep. Al die dingen samen maken het leggen van contact moeilijk. Daarom zijn we blij met de ontmoetingen die we wél meemaken. Zoals met Sara, een jonge orthodoxe vrouw die vorig jaar geïmmigreerd is en bij Esther op de taalschool zat. Of met Sjaron, een jongeman, die is opgegroeid in Israël. In juni ging een wereld voor mij open, toen ik mee kon gaan doen aan een gespreksgroep met Joodse, islamitische en christelijke deelnemers.

Naomi en Ruth:
twee werelden komen
bij elkaar

Ik had er lang naar uitgekeken om een gespreksgroep te vinden die van onderop is ontstaan, uit het initiatief van een aantal mensen dat elkaar wil leren kennen. Een dialooggroep dus. Met nieuwsgierigheid en ook wel wat zenuwen ging ik naar de eerste avond. Ik had geen idee hoe de avond eruit zou gaan zien en wist alleen dat 'vergeving' als thema was gekozen. Vele vragen gingen door mijn hoofd: wat voor mensen komen naar zulk soort bijeenkomsten, wat voor sfeer zou er zijn, zou het gesprek over wezenlijke dingen gaan? Achteraf kan ik niet zeggen of het me mee of tegen is gevallen. Wat officieel de dialoog heet was eigenlijk een heel gewoon gesprek. Een interessant gesprek, open en met wederzijdse belangstelling. Het was, aan de ene kant, niet zo verheven als je er soms over hoort spreken en, aan de andere kant, ook niet zo inhoudsloos als anderen beweren. Het klinkt misschien gek, maar de avond deed me sterk denken aan een gespreksavond van een kerk! Er waren praters en stille mensen, er waren veelweters en (bijna) nietsweters; het kostte de nodige moeite om over persoonlijke ervaringen en gevoelens te praten enz. Dat was allemaal heel herkenbaar. Het grote verschil was uiteraard dat we nu als gelovigen van verschillende godsdiensten met elkaar spraken. Dat betekende dat luisteren naar elkaar en vragen stellen enorm belangrijk was. Begrijp ik het goed dat...? Zo vroeg een Joodse vrouw me of bij christenen 'vergeving' inderdaad centraler staat dan bij Joden en moslims. Dat kon ik niet beoordelen, maar ik kon wel vertellen dat 'vergeving' bij ons inderdaad centraal staat en verbonden is met Jezus de Messias die in onze plaats is gestorven. Ze kon het geloof ik niet zo goed plaatsen, maar probeerde het te begrijpen. Een andere Joodse vrouw benadrukte direct

dat Joden Jezus niet als Messias kunnen zien. Toen ik opmerkte dat Hij iedereen iets te zeggen had reageerde zij zeer fel en zei dat haar familie om die reden was omgebracht tijdens de Holocaust. Opeens was het gesprek intens en pijnlijk. Wat is er veel leed geleden vanwege godsdienstige dwalingen. Wat heeft het Joodse volk moeten doorstaan. De spanning loste gelukkig snel op en we hadden ter afsluiting nog een heerlijke Arabische maaltijd met elkaar, maar de korte ontlasting die plaatsvond maakte veel indruk op me.

Nederlanders in Israël

Naast de contacten die ik heb met Joodse en christelijke instellingen en groepen, is er ook nog het contact met de Nederlanders in Israël. Dat zijn dan bij voorbeeld vrijwilligers die hier een aantal jaren werken, of mensen die getrouwd zijn met een Israëli. Zo kom ik regelmatig in Beit Jala, in *Jemima* en heb ik regelmatig contact met de NEM. En er zijn nog steeds Nederlandse toeristen!

Vanuit die laatste groep komt nogal eens de vraag waar de Nederlandstalige kerkdiensten worden gehouden en dan moet ik helaas vertellen dat die niet meer plaatsvinden. Enkele jaren geleden is ermee gestopt vanwege gebrek aan belangstelling. Het is me intussen duidelijk geworden dat de Nederlanders die hier al langer wonen, ook wat betreft kerk of gemeente hun thuis hebben gevonden en dat is alleen maar goed. Maar misschien zijn er anderen die toch graag bij elkaar komen en daarom probeer ik de

komende maanden met hen te bekijken waaraan zij behoefte hebben (gespreksgroep, kerkdienst, leeskring?). Als de toeristenstroom weer wat aantrekt is het misschien weer zinvol om met diensten te beginnen. De liedboeken staan nog op dezelfde plank in de Schotse kerk en kunnen zo gebruikt worden!

Najaar

Deze zomermaanden zijn intensief voor ons als gezin omdat ik een *fulltime* taalcurcus aan de universiteit volg en dus veel van huis ben. Ik leer er veel en zal daarna een aantal colleges gaan volgen die te maken hebben met de verbondenheid en het uiteengroeien van Joden en christenen in de eerste eeuw. Dat onderwerp boeit me mateloos en ik heb zin om me dit najaar op de studie te storten. Daarnaast ben ik betrokken geraakt bij een interessant project van het Diasporamuseum in Tel Aviv, over de vraag hoe Nederlandse christenen tegen Joden in hun eigen land en tegen Israël aankijken. Maar daarover een andere keer misschien meer.

Gebed

Uw gebed voor mensen die zich inzetten voor onderling contact en begrip tussen de vele 'werelden' in Israël is bijzonder belangrijk. En zo ook uw gebed voor de vele kerken en gemeenten: dat zij een oprecht getuigenis zullen geven van het geloof in Jezus de Messias, gevoelig voor de pijn én vol vertrouwen in de hoop die God ons heeft geschonken. Gezegend is Zijn naam.

Op werkbezoek in Israël

Een Reisimpressie

Werkoverdracht

Eindelijk was het dan zover. Na een periode van bijna vier jaar kon het werk, dat door mij van 1995 tot 2000 namens de kerken in Israël werd vericht, worden overgedragen. In mei van dit jaar werd door mijn vrouw en mij een bezoek gebracht aan ds. Kees Jan Rodenburg en zijn gezin in Jeruzalem. Ds. Rodenburg is de nieuwe werker, die door het Centrum voor Israël Studies (CIS), waarin wij als Christelijke Gereformeerde Kerken participeren, als mijn opvolger naar Israël is uitgezonden. Sinds december 2003 woont het gezin Rodenburg in Jeruzalem.

Direct na aankomst heeft ds. Rodenburg:

- zich ingezet om de contacten die in de loop der jaren door zijn voorgangers waren gelegd, weer op te nemen en te vernieuwen;
- samen met zijn vrouw de taalstudie ter hand genomen om zo snel mogelijk te kunnen inburgeren;
- wegen verkend om nieuwe contacten te leggen waardoor het werk zich kan uitbreiden;
- eerste voorbereidingen getroffen om plekken van studie te creëren voor predikanten en anderen die zich in het Jodendom willen verdiepen, voor studenten van de Christelijke Hogeschool Ede, een van de andere participanten in het CIS, en voor studiereizen naar Israël.

Concreet bestaat het werk van ds. Rodenburg o.a. uit:

- het in gesprek raken met het levende Jodendom, groepen en individuen, op basis van de Schriften, zowel het

- Oude als het Nieuwe Testament;
- het in contact treden met Messiasbelijdende gemeenten in Israël en waar mogelijk het geven van (theologische) ondersteuning daarvan;
- het bevorderen van studieplekken voor studenten en predikanten;
- de pastorale begeleiding van Nederlandse vrijwilligers in Israël;
- het bijdragen aan heilzame contacten tussen Joden (Messiasbelijdende Joden) en Palestijnen (Palestijnse christenen).

Het doel van ons bezoek was gericht op het overdragen van werkzaamheden en contacten; op het pastoraal begeleiden van het gezin in hun nieuwe leefomstandigheden; op het uitwisselen van werkervaringen, kortom: wij mochten gaan bezien hoe het met de nieuwe werker en zijn gezin gaat.

Opgaan

Als we ons bezoek aan Israël mogen typeren en daarmee tevens de zin van het uitzenden van een werker naar Israël willen aangeven, dan kiezen we voor het bijbelse woord 'opgaan'. Waarom? Zodra je met het vliegtuig 'neerdaalt' naar Ben Gurion Airport, dringt zich het besef van het geheim van Israël en via Israël ook van de kerk aan je op. Dat geheim bestaat in afdalen van de Here zelf met zijn Woord in dat land tot dit volk. Dat geschiedde heel concreet en tastbaar. In Kanaän, met het volk Israël, in Jezus, heeft God geschiedenis geschreven. Dit concrete, historische, in de betekenis van 'toen' is het 'daar' geschied, blijft zijn betekenis houden. Reizend naar Israël hebben wij dan ook nooit de gedachte gewoon

Een bezoek
aan Israël
betekent
voor ons
"opgaan"

Raam op Ben Gurion Airport, met Davidster en symbolen voor de 12 stammen.

op vakantie te gaan. Integendeel, een bezoek aan Israël betekent voor ons ‘opgaan’.

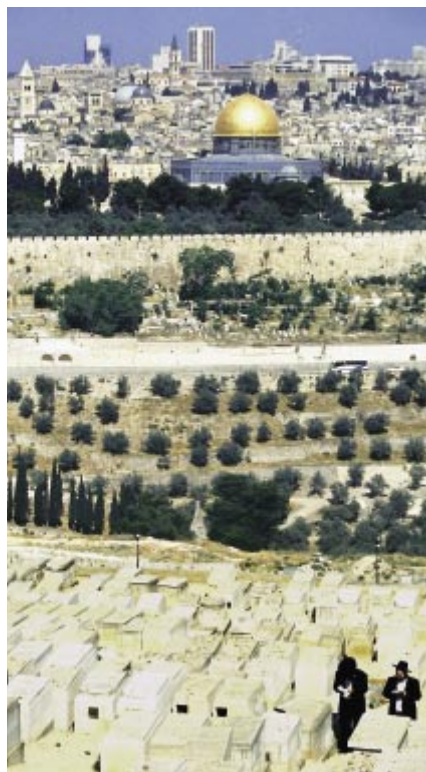
In het zenden van een werker door de kerk naar Israël belijdt de kerk haar blijvende verbondenheid met dit volk en geeft zij vorm aan de opdracht om met Israël op te gaan naar Jeruzalem om de Here als koning te erkennen. (vgl. Zach. 14:16/17). De kerk mag dus nooit tot de fout van een pure vergeestelijking van het heil vervallen al gebeurt dit in het leven van de gemeente dagelijks. Wie beseft echt bij het bijbellezen en bij het zitten onder de verkondiging dat het gaat om de God van Israël en dat Jezus God de Zoon in het menselijke vlees is, die geboren werd in Bethlehem? Waar kom je dan als je, ook op werkbezoek, Jeruzalem betreedt?

In de stad die getuigt van Gods vrede

‘Het heil is uit de Joden’ (Joh. 4:22). Met dat ene zinnetje is de betekenis van Gods komst tot zijn volk in Sion getypeerd. Dat wordt nog eens bekrachtigd door de komst van Jezus als vredevorst tot Israël en de volkeren. Toch brengt juist het afdalen van God

veel onrust en onvrede teweeg. Ook daarvan getuigt Jeruzalem tot op de dag van vandaag. Het conflict tussen Joden, christenen en moslims rond de centrale vraag naar God, spitst zich toe op Jeruzalem. In Jeruzalem kun je dan ook niet om de Godsvraag heen. Maar de worsteling met deze centrale vraag brengt enorme spanningen met zich mee. Het ‘opgaan’ naar Jeruzalem, de stad die van Gods vrede getuigt, stelt ons daarom niet in de eerste plaats voor de vraag of we daar nu reeds vrede aantreffen, maar veel meer voor de vraag of we vrede voor haar zoeken. (Ps. 122; Matth. 5:9).

Jeruzalem, heilige stad van joden, christenen en moslims.

In het zenden
van een werker
naar Israël
belijdt de kerk
haar blijvende
verbondenheid
met dit volk

Op werkbezoek in Israël

Welnu, één manier om als kerken aan de roeping om de vrede voor Jeruzalem te zoeken gestalte te geven, is het uitzenden van een predikant naar Israël. Een predikant die deelneemt aan de ontmoeting met Israël en de Palestijnen rondom de vraag naar God en de Messias.

Deze predikant is nu, mede namens onze kerken, ds. Kees Jan Rodenburg. Wij, bij hem op bezoek, wilden iets ervaren van de beperkingen bij en de mogelijkheden van het werk.

Beperkingen

Israël wordt nog steeds verscheurd door het conflict met de Palestijnen. Angst voor aanslagen en strenge veiligheidsmaatregelen drukken een stempel op het leven. Sinds ons vertrek uit Israël in 2000 zijn de spanningen sterk toegenomen. De muur tussen Israël en de Westbank maakt op schrijnende wijze duidelijk wat het hebben van angst voor elkaar teweeg brengt. Ieder trekt zich terug op zijn eigen gebied. De vreedzame ontmoeting wordt geblokkeerd.

Tijdens een bezoek aan een hulpverleningsproject in Bethanië, even ten oosten van Jeruzalem, kwam dit duidelijk aan het licht. In onze tijd reden we daar in een kwartiertje heen. Nu moesten we een omweg van drie kwartier maken. Pijn en frustratie peilden we bij Palestijnen die graag met Israël in vrede zouden willen leven. Ook het spookachtig aandoende Bethlehem – tamelijk lege straten en totale afwezigheid van pelgrims en toeristen – vertelde ons bij een bezoek aan Jemima hetzelfde verhaal. Bedreiging en angst leggen beperkingen op. Wanneer men bang is voor de ander benadrukt men zijn eigen identiteit.

Dat werd duidelijk tijdens de Jeruzalem-dag die we meemaakten (de dag waarop gevierd wordt dat Jeruzalem de ongedeelde hoofdstad van Israël is). Het vlagvertoon van groepen uit de nederzettingen in de Palestijnse gebieden die door de stad trokken, zette de toon.

De angst heeft ook z'n weerslag op de wijze waarop de verschillende joodse groeperingen in Israël met elkaar omgaan. Veelal wordt gedacht dat de kracht van de groep is gelegen in het isolement. Het gevaar is niet denkbeeldig dat ook binnen de joodse gemeenschap de echte ontmoeting minder wordt. Zo leeft ieder zijn eigen leven, orthodoxen, liberalen, niet godsdienstige Joden, Messiasbelijdende Joden. Hier zie je de beperkingen waarvoor een werker in Israël zich gesteld ziet. Hoe kan hij tot een echt gesprek komen in een land waar ieder zich in eigen kring terug trekt?

Nog een andere beperking viel in het oog: het gewijzigde beleid van de Israëlische overheid in het verstrekken van visa, verblijfsvergunningen. De aanscherping van dit beleid vindt deels plaats om dezelfde redenen als in Nederland. Men wenst niet overspoeld te worden door vreemdelingen, die in een land met veel werkloosheid, de spoeling op de arbeidsmarkt dun maken.

Tegenwoordig wordt echter ook de verstrekking van visa aan geestelijken sterk beperkt. Met dat probleem hebben wij nooit te maken gehad. Het verkrijgen van een visum door ds. Rodenburg heeft echter heel wat voeten in de aarde gehad. Is het werken in een land met zoveel beperkingen voor een kerkelijk werker wel mogelijk?

Hoe kom je tot een echt gesprek in een land waar iedereen zich in eigen kring terugtrekt?

Mogelijkheden

In Israël word je altijd weer voor positieve verrassingen geplaatst. Ondanks de beperkende sfeer die we hierboven tekenden, voelden wij ons zodra we in Jeruzalem waren weer helemaal thuis. Het was net of we nooit weg waren geweest.

En voor ons gevoel gingen als vanzelf de deuren weer voor ons open. Ook ds. Rodenburg ontdekt dat dagelijks.

De opname in ontmoetingskringen van christenen en Joden gaat bemoeidigend snel. Oude deuren blijken open te staan en nieuwe openen zich op verrassende wijze, zoals ons uit de gesprekken met ds. Rodenburg bleek. Voordat je het weet ben je volop betrokken bij het gesprek tussen Joden, christenen en moslims en als je jezelf geeft wordt er al snel een bijdrage tot een gesprek van je gevraagd.

Voorwaarde is, zelf initiatief nemen, daarbij de ander respecteren en serieus nemen, en tegelijk zelf integer blijven en je (geloofs-)overtuiging niet verloochenen.

De beperkingen geven je ook voordelen. Omdat je geen Jood, geen Messiasbelijdende Jood en geen Palestijn

bent, sta je meer onbevangen in deze samenleving. Waar muren voor de autochtone bevolkingsgroepen een afgrenzing vormen, worden ze voor de vreemdeling, die vrede voor Jeruzalem zoekt, zomaar neergehaald.

Het achter die muren kijken levert soms verrassende inzichten op. We ontdekten, toen we ons in de kring van de Messiasbelijdende gemeenschap bevonden, dat de ontwikkelingen binnen deze kring gestaag voortgegaan waren. Zo wordt er aandacht gegeven aan de vraagstukken als de Drie-eenheid tegen de achtergrond van de Eenheid Gods die vanuit Deut. 6:4 beleden wordt, worden er gedachten ontwikkeld over de Godheid van Christus en is er een prachtig commentaar op het boek Handelingen verschenen.

We zijn, terugkijkend op ons werkbezoek aan Israël, dankbaar dat ds. Rodenburg en zijn gezin zich in Jeruzalem echt thuis gaan voelen. Het zoeken van de vrede voor Jeruzalem staat onder de belofte van Gods zegen. Als kerken mogen we dan ook in Jeruzalem niet ontbreken.

Toch zijn
er open
deuren,
oude en
nieuwe

Commissie van redactie

ds. A. Brons
dr. G.C. den Hertog
ds. H.D. Rietveld
ds. M.W. Vrijhof

Eindredacteur

ds. A. Brons
Zilverschoon 102
8265 HC Kampen
tel.: (038) 33 13 262
e-mail:
a-brons@hetnet.nl

Internetpagina

www.kerkenisrael.nl

Administratieadres

Landelijk kerkelijk bureau
van de Chr. Geref. Kerken
Vijftien Morgen 1
3901 HA Veenendaal
Postbus 334
3900 AH Veenendaal
tel. (0318) 58 23 50
fax (0318) 58 23 51
e-mail: lkb@cgk.nl

Penningmeester

H. van Braak
't Melkhuis 24
3902 CW Veenendaal
tel.: (0318) 51 54 27
e-mail:
h.h.van.braak@hccnet.nl
Gironummer 365271,
t.n.v. penningmeester
deputaten Kerk & Israël
CGK te Veenendaal

Voor legaten en schenkingen kunt u contact opnemen met de penningmeester; hij geeft ook gaarne informatie over diverse aan te bevelen projecten.

De Noachitische Gebod

Het onderscheid niet opgeheven

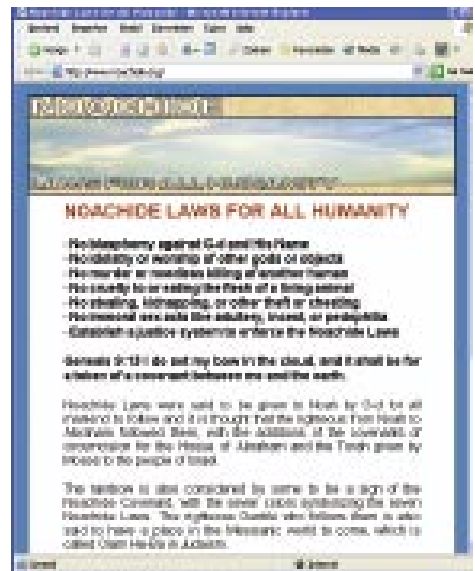
In het Nieuwe Testament is het onderscheid tussen 'de kinderen van Israël' en 'de kinderen van Noach', zoals we dat kennen uit het Oude Testament en uit de joodse traditie, niet opgeheven. In de kerk uit de volkeren is men daarvan echter doorgaans wel uitgegaan. Dat in Christus, 'de tussenmuur, die scheiding maakte, de vijandschap,' (Efez. 2:14) is weggebroken, werd gezien als een opheffing van het onderscheid tussen Israël en de volkeren. Gemeend werd, dat Israël na de opstanding van Christus niet langer het bevoorrechte volk van God kon zijn, maar dat de gemeente nu de plaats van Israël had ingenomen: de kerk als het nieuwe Israël. Daarbij eigende de kerk zich alle voorrechten van Israël uit het O.T. toe, zoals o.a. de Tien Geboden. Dat het zogenaamde nieuwe Israël de geboden niet, op de wijze van het joodse volk, stipt nakwam, werd niet als een bezwaar gezien. Integendeel, juist het sabbatsgebod, waardoor de identiteit van het oude volk Israël zo sterk werd bepaald, werd als niet ter zake doende terzijde gesteld. Sterker nog, hoe meer de gelovigen uit de volkeren hun stempel op de kerk gingen zetten, des te sterker stelden zij aan de joodse gelovigen in Christus de eis om alle tradities der vaders af te zweren. Zij mochten zich niet langer stipt aan de wet van Mozes houden. Daarmee maakte de kerk zonder het te willen één ding duidelijk: Zij kon het nieuwe Israël niet zijn, want een Israël zonder Thora is niet denkbaar.

We zullen daarom een andere lijn moeten volgen: de lijn uit het N.T. waarin duidelijk wordt dat aan het 'volk' Israël een 'volk' uit de heidenen (Hand. 15:14) wordt toegevoegd. Een gemeente uit de volkeren die mag delen in de verwachting van Israël.

De Verwachting van Israël

Israël kent van oudsher de 'verbonden der belofte' en kan daarom 'met hoop in de wereld' leven (Efez. 2:12). De verwachting van Israël werd bepaald door het Koningschap van God.

In het O.T. ging deze verwachting, die we met name in de koningspsalmen tegenkomen (zie o.a. Ps. 93-99; Ps. 145), een steeds grotere plaats innemen. In de periode na de laatste profeten tot de komst van Jezus groeide het uit tot een centraal thema. Het gaat daarbij om 'het Koningschap van God voor Israël', waarin de volkeren mogen delen. Dat laatste wordt door de profeet Zacharia indrukwekkend verwoord (zie Zach. 14).

Eén van de vele websites met de Noachitische geboden

Het is daarom heel treffend dat Jezus in het Evangelie deze hoop van Israël centraal stelde. De inzet van zijn werk luidde: 'Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen' (Matth. 4:17; Marc. 1:15; Luc. 4:43). Dat het Jezus ging om het

herstel van het Koningschap voor Israël blijkt bij de uitzending van de discipelen. Zij mochten voornamelijk 'niet afwijken op een weg der heidenen' (Matth. 10:5,7). Als er al sprake was van heidenen, dan werden ze bij de hoop die er voor Israël is betrokken, zoals de Kananese vrouw (Matth. 15: 21-28; Marc. 7:24-30).

In het boek Handelingen wordt deze lijn doorgetrokken. In de veertig dagen na de opstanding tot aan de hemelvaart sprak Jezus met zijn discipelen 'over alles wat het Koninkrijk Gods betreft' (Hand. 1:3). Tegen de achtergrond van deze gesprekken stelden zij terecht de vraag of Jezus 'het Koningschap voor Israël' zal gaan herstellen (Hand. 1:6). Zij hadden begrepen dat de opstanding en de hemelvaart te maken hebben met 'het weer opbouwen van de vervallen hut van David' (Hand. 15:16; vgl. Amos 9:11). Het toetreden van de heidenen tot de gemeente werd zelfs gezien als een gevolg van het herstel van het Koninkrijk voor Israël (Hand. 15:16; vgl. Amos 9:12).

Welnu, met dit toetreden van de volkeren kreeg de eerste gemeente, bestaande uit Joden die Jezus als de Messias hadden aangenomen, te maken. Juist dit toetreden van niet-Joden stelde de joodse gemeente voor een probleem. Bij de oplossing daarvan duiken de Noachitische geboden weer op.

Antwoord op een fundamentele vraag

Voor Jakobus en de joodse gemeente stond het vast dat zij hun redding ontvangen hadden door het geloof in Jezus Christus (Hand. 2:38). Toch leefden zij als joodse gelovigen stipt naar de wet van Mozes. Zij bleven dus trouw aan de roeping waarmee zij door God als Joden geroepen waren. God had zijn verbond, nadat Jezus zijn

taak op aarde volbracht had, niet afgeschaft. Het juk, bij Sinaï op de schouders genomen, droegen de joodse gelovigen in Jezus nog steeds met vreugde. Jakobus benadrukte zelfs dat de lezing van de wet van Mozes van sabbat tot sabbat in de synagoge voortging en voort moest blijven gaan (Hand. 15:21).

Juist aan deze blijvende voorlezing ontleende hij samen met de apostelen het recht om de gelovigen uit de volkeren een lichtere last op te leggen dan de gelovigen uit de Joden. Deze niet-joodse gelovigen duidde hij aan met 'een volk uit de heidenen' (Hand 15:14) dat God voor zijn naam heeft vergaderd.

Zij dienden zich te houden aan vier basisregels. Zij moesten zich onthouden 'van wat door de afgoden bezoedeld is, van hoerij, van het verstikte en van bloed' (Hand 15:20,29). Hier is sprake van het minimum dat we ook weer terugvinden bij de zogenaamde Noachitische geboden.

Hoe kwam Jakobus er toe om ook binnen de gemeente te gaan onderscheiden tussen een volk van God uit de Joden en een volk van God uit de heidenen en met welk doel?

Lukas vertelt dat binnen de gemeente vanwege de toeloop der heidenen een fundamentele discussie was ontstaan. Strenge joodse gemeenteleden hadden gesteld dat er alleen behoud was voor hen die zich naar de wet van Mozes hadden laten besnijden (Hand. 15:1,5). Zij eisten dus dat niet-joodse gelovigen in Jezus tot hun behoud Jood moesten worden en naar alle geboden van de wet van Mozes dienden te gaan leven. Deze eis werd door de vergadering van de apostelen van de hand gewezen. Ook niet-Joden werden behouden door het geloof in Jezus, maar

De Noachitische Geboden (II)

konden volstaan met een leven volgens de vier genoemde fundamentele regels of met de uitgebreidere versie van zeven.

Het uiteindelijke doel was dat ondanks het fundamentele verschil van Joden en niet-Joden, de eenheid binnen de gemeente bewaard zou blijven. Op deze wijze konden ze tafelgemeenschap hebben en samen tot de lofprijzing van Gods naam komen. (vgl. ook Rom. 15:1-15). Dat het om deze fundamentele eenheid en om deze gezamenlijke lofprijzing van Joden en niet-Joden ging, blijkt ook nog uit wat anders. De vier kerngeboden zijn namelijk ontleend aan Leviticus 17 en 18, waar het regels zijn om de omgang tussen de kinderen van Israël en de vreemdelingen in het land mogelijk te maken.

Overzien we de discussie die in Handelingen 15 wordt gevoerd dan moet de conclusie wel zijn dat zowel het Joodse volk als de joodse volgelingen van Jezus geacht werden volgens de wet van Mozes te leven. De gelovigen uit de volken mochten zich aan een minimum, de Noachitische geboden, houden.

Nieuwe doordenking gevraagd

Het is typerend dat de Noachitische geboden in de gemeente uit de heidenen in de vergetelheid geraakt zijn. Zijn daar oorzaken voor aan te wijzen? Stellig! In de eerste plaats de breuk van de kerk met Israël en het opheffen van het onderscheid tussen gelovigen uit Joden en heidenen in de gemeente. Het van sabbat op sabbat voorlezen van de wet van Mozes in de synagoge verloor zijn betekenis. Wat de kerk zich van de wet van Mozes toeëigende werd zeer selectief toegepast. Het ijkpunt was verdwenen.

In de tweede plaats heeft de betekenis van één van de centrale thema's bij Paulus: 'de rechtvaardiging uit geloof alleen, zonder

de werken der wet', het vraagstuk wat naar de achtergrond gedrongen. Toch was het op de achtergrond dringen van dit vraagstuk niet nodig geweest. Als regels der dankbaarheid voor een uit het verderf gered 'volk' uit de heidenen zouden de Noachitische geboden uitermate heilzaam zijn geweest.

Paulus zelf heeft zich veel moeite getroost om ze, als apostel der heidenen, binnen de gemeente vorm te geven. Dat blijkt o.a. uit het volgende:

- Hij heeft het besluit van Handelingen 15 aanvaard.
- Hij heeft de Noachitische geboden in de ethische vermaningen in zijn brieven volledig geïntegreerd.

Als groep van vermaningen treffen we de geboden voor de kinderen van Noach o.a. in 1 Korinthe 6:9-10 aan. Paulus geeft daar feilloos aan waar het bij het wandelen naar de geboden om gaat. De geboden geven de beloften van God vorm. Het wandelen naar Gods geboden houdt de hoop op de komst van Gods koninkrijk levend.

Hiermee zijn we weer terug bij de inzet van de prediking en van het werk van Jezus: de komst van het Koninkrijk. 'Herstelt Gij het heden'? vroegen de discipelen. Zo verwoordden ze de hoop van Israël! 'Herstelt Gij het spoedig? Zo vraagt toch ook nu nog de gemeente?! Zo deelt de gemeente door het geloof in Jezus, maar niet minder door te wandelen in de ons 'als volk uit de heidenen' opgedragen geboden, in de hoop van Israël.

Een nieuwe doordenking van het nut en de waarde van de Noachitische geboden zou alleen daarom al zeer waardevol zijn. Bovendien zou daarmee door de kerk een goede bijdrage geleverd kunnen worden aan het normen en waarden debat binnen de geseclariseerde Nederlandse samenleving.